

УДК 34
3-12

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 27.06.2024 № 10).

З-12 Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення : матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 21 черв. 2024 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 138 с.

Збірник конференції містить матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Забезпечення правопорядку та протидії злочинності в Україні та у світі: проблеми та шляхи їх вирішення» (21.06.2024), у роботі якої взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, правоохоронних органів, недержавних установ України та іноземних держав.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна АЛФЬОРОВА**; канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**; докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**; канд. юрид. наук, доц. **Станіслав ЧЕРНОП'ЯТОВ**; **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*).

ISBN 978-966-981-927-7

© ВНПЗ ДГУ, 2024
© Автори, 2024

Список використаних джерел та літератури:

1. Особливості кримінального процесу в умовах воєнного стану. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/212017_osoblivost-krimlnalnogo-protsesuv-umovakh-vonnogo-stanu
2. Телійчк В. Г. До питання сприяння громадян оперативним підрозділам кримінальної поліції у протидії корисливо-насильницьким злочинам. *Colloquium-journal*. 21 (180), Część 1 (Warszawa, Polska). С. 30-34. URL: <https://colloquium-journal.org/wp-content/uploads/2023/09/Colloquium-journal-2023-180-1.pdf>
3. Телійчук В. Г. Оперативний аналіз як важливий елемент аналітичної підтримки оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам. *Актуальні питання та перспективи розвитку кримінального аналізу в правоохоронній системі України* : матер. міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 11 серп. 2022 р.). URL: https://www.nai.au.kiev.ua/files/naukova-diyalnist/naukovi-zahodi/konferencii/2022/11_08/materialy_konf_110822.pdf#page=158
4. Телійчук В. Г., Приступа Д. В. Щодо питання протидії підрозділами кримінальної поліції розбоям. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 4 (101). С. 271-276. URL: <http://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/4023>
5. Стегній Б. Т., Герілович А. П. та ін. Методи інформаційно-аналітичного забезпечення трансферу та провайдингу інновацій у галузі ветеринарної медицини. *Ветеринарна медицина*. 2015. Вип. 101. С. 236-237.
6. Ліпінська А. В. Вивчення методів ІАД майбутніми фахівцями з документознавства та інформаційної діяльності. Київ, 2017. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=109>.

Ткаченко А.О.

викладач кафедри права
Навчально-наукового інституту
Дніпровського гуманітарного університету

Ткаченко П.І.

аспірант кафедри кримінально-правових
дисциплін Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
член Асоціації правників України
ORCID: 0000-0002-2378-8895

**КРИМІНАЛЬНА ВІОЛЕНТОЛОГІЯ ЯК НАУКА
ПРО НАСИЛЬНИЦЬКУ ЗЛОЧИННІСТЬ**

На протязі останніх років в Україні спостерігається вкрай складна криміногенна ситуація, яка характеризується підвищеним рівнем зростання злочинності, набуття різких характерних змін, якісних показників, динаміки. Не виключенням є й тенденція поширення насильницької злочинності набуття

нових форм вчинення та якісних змін. Насильницькі злочини посягають на безцінне благо – життя людини, її здоров'я, тілесну та психічну недоторканність.

Насильство взагалі, а особливо кримінальне, створює атмосферу страху, невпевненості у своїй безпеці, занепокоєнні про долю близьких. Звідси важливість і необхідність захисту особистості від насильства, що є, за загальним визначенням в літературі, найбільш небезпечною формою злочинної діяльності, а тому питанням попередження насильницьких злочинів та захисту особи від насильства слід приділяти особливу увагу [1, с. 148].

Проблема насильства є однією з найгостріших проблем усього людства на протязі всього часу. Враховуючи різноманітність та різносторонність насильницької злочинності, остання виступає об'єктом дослідження багатьох наук, таким чином досліджується міждисциплінарно. Взагалі проблематика насильства може розглядатися в історичному, соціологічному, політологічному, психологічному, юридичному аспектах. Водночас, з точки зору кримінально-правових наук, насильство досліджується крізь призму кримінологічного, криміналістичного та кримінально-правового аспектів. При цьому, вказані аспекти можуть бути інтегровані в різноманітні підсистемні дослідження, зокрема пенітенціарні, військові, психологічні, сексологічні, судово-медичні, психіатричні, тощо. Крім того, варто зауважити, що існує спеціальна наука – віолентологія, яка досліджує саме насильство, аналізуючи причини, умови, детермінацію насильницької поведінки, форми та методи, наслідки, а також розробляє методи попередження та протидії.

Кримінальна віолентологія – це наука про насильство, його ознаки та види, насильницьку поведінку, насильницьку агресивну злочинність, їх закономірності, детермінанти, заходи запобігання та протидії насильству [2, с. 840]. Водночас, аналізуючи понятійний апарат, варто зауважити, що дослідження насильницько-сексуальних злочинів та взагалі розуміння комплексних причин і механізмів сексуальних девіацій, які призводять до насильницької поведінки покладено на криміноперверсологію, однак не виключаючи елементи такої з кримінальної віолентології.

Так, термінологічна конструкція «віолентологія» походить від латинських слів *violence* та *logos*, що в перекладі означають насильство та вчення відповідно. Таким чином, віолентологія – вчення про насильство. Розвиток кримінальної віолентології, як науки про насильницьку злочинність, є однією із рішучих спроб суспільства підійти до фундаментального вирішення та викорінення проблеми насильства в суспільстві.

Кримінальна віолентологія є самостійною наукою, оскільки має власний об'єкт та предмет дослідження, власну систему, важливі функції науки та завдання, притаманність особливої методології досліджень. На думку вчених, об'єктом кримінальної віолентології є закономірності соціально-правових явищ, що породжують насильство, сприяють його розвитку та негативному впливу. До основних елементів кримінальної віолентології належать, зокрема поняття та види насильства; кримінологічна детермінація насильства;

характеристика особи насильницького злочинця; запобігання та протидія насильству [3, с. 131].

Таким чином, кримінальна віолентологія досліджує насильницькі злочини, різноманітні види та форми вчинення останніх, кількісно-якісні показники, динаміку, тенденції та прогнозування розвитку, детермінанти, заходи профілактики, протидії та запобігання. Зважаючи на перелічені завдання можливо дійти попереднього висновку, що кримінальна віолентологія так чи інакше має тісний взаємозв'язок з кримінологічної наукою, яка в теоретичній площині посідає провідне місце та є складовою. Можливо виокремити дефініцію, а саме дослідженню кримінологічної характеристики, детермінації та заходам запобігання насильницької злочинності приділено увагу системою окремого комплексного, самостійного вчення – кримінальної віолентології.

Розглядаючи систему кримінальної віолентології, можна застосувати класичний поділ на дві частини: загальну та особливу. Загальна частина вивчає поняття насильства, методи вивчення насильства, предмет та система науки, загальні показники насильства, причини та умови насильства, загальні засади запобігання та протидії насильству, загальна характеристика насильницької злочинності. Особлива частина вивчає поняття, ознаки, показники, характеристику, запобігання та протидію окремим видам насильства, зокрема фізичному, психічному, сексуальному, домашньому, пенітенціарному та іншим [3, с. 131].

Варто наголосити, що кримінальна віолентологія базується на методах і знаннях з різних наук, таких як кримінологія, психологія, соціологія, філософія, медицина, зокрема судова медицина і психіатрія та інші. Вона спрямована на те, щоб глибше розуміти феномен насильства, ефективніше боротися з ним та мінімізувати його існування в суспільстві.

Отже, зважаючи на вищевикладене можливо дійти висновку, що кримінальна віолентологія – це вчення про насильницьку злочинність та її дослідження в кримінологічному контексті. Розвиток кримінальної віолентології, як науки про насильницьку злочинність є однією із рішучих спроб суспільства підійти до фундаментального вирішення та викорінення проблеми насильства в сучасному суспільстві. Актуальні питання кримінальної віолентології становлять підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел та літератури:

1. Шалгунова С.А. Особа насильницького злочинця : монограф. 2-е вид., доп. і перероб. Дніпропетровськ : ДДУВС; Ліра ЛТД, 2012. С. 548.
2. Петечел О.Ю. Кримінальна віолентологія як наука: поняття, предмет, завдання. *Innovative development of science, technology and education : The 2nd International scientific and practical conference (November 16-18, 2023)* Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2023. С. 840–843.

3. Petechel O. Y. Criminal violence science as a science: prospects for development. *Actual problems of improving of current legislation of Ukraine*. 2023. № 63. С. 127-134.

Христич І.О.

кандидат економічних наук, доцент,
старший науковий співробітник відділу
кримінологічних досліджень
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
НАПрН України
ORCID 0000-0001-7494-7289

ДИНАМІКА ЗМІН КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЇ ТРАНСПОРТУ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ⁵

Генеральна асамблея Організації Об'єднаних Націй прийняла 2 березня 2010 р. резолюцію № 64/255 “Підвищення безпеки дорожнього руху в усьому світі”, співавторами якої стали 69 країн-членів, до реалізації якої долучилася також Україна. Відповідно до цього документу 2021–2030 рр. у світі проголошено Другим Десятиліттям дій із забезпечення безпеки дорожнього руху, стратегічною метою якого повинно стати скорочення до 2030 р. кількості смертей і травм, що є наслідками дорожньо-транспортних пригод на 50 %. Україна як демократична правова держава орієнтувалася на ці директиви.

В Україні сучасна державна політика визначається та закріплена в Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 р., яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р [1]. Метою цієї Стратегії було зниження рівня смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод щонайменше на 30 відсотків до 2024 р., зниження ступеня тяжкості наслідків дорожньо-транспортних пригод для учасників дорожнього руху та зменшення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортного травматизму, а також запровадження ефективної системи управління безпекою дорожнього руху для забезпечення захисту життя та здоров'я населення. Зрозуміло, що досягти таких результатів можливо було лише за умов розвитку технічних засобів контролю за безпекою дорожнього руху, що під час дії воєнного стану стало нереальним.

В Україні чисельність кримінальних правопорушень проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту з 2017 р. постійно зменшувалася, але рівень їх був значний. 24 лютого 2022 р. в Україні ситуація істотно

⁵ Тези підготовлено на виконання теми фундаментального наукового дослідження НДІ ВПЗ «Стратегія запобігання правопорушенням у сфері дорожнього руху та експлуатації транспорту в Україні» номер державної реєстрації 0120U10561.